

Martin Haloun:
Vědění a porodnictví
(Maieutická interpretace dialogu Theaitétos)

(posudek vedoucího bakalářské práce)

Předložená bakalářská práce sleduje relativně široký okruh problémů souvisejících se Sókratovou maieutickou metodou z Platónova dialogu *Theaitétos*. Nejdůležitější z nich je (alespoň pokud práci dobře rozumím) otázka, do jaké míry je hypotetická metoda cestou, která nám umožňuje dospět k vědění.

Závěr práce, k němuž Martin Haloun při řešení těchto problémů dospívá, je v celkovém obryse jasný. Maieutickou metodu můžeme sice považovat za jakýsi universální způsob zkoumání pravdivosti našich mínění, zároveň však sama o sobě nenabízí cestu k vědění. Není totiž schopna (alespoň v té podobě, kterou přináší dialog *Theaitétos*) řešit některé základní problémy, bez nichž nakonec na otázku „co je to vědění“ nelze odpovědět.

Z problémů, jež se objeví při zkoumání první Theaitétovy teze (tedy že „vědění je vnímání“), je to podle Martina Halouna především otázka po povaze bytí (a snad také po tom, co přesně Sókratés míní, když mluví o „připodobnění bohu“). Martin Haloun si velmi dobře všimá, že předběžnou odpovědí na otázku po vědění, která není během celého dialogu nikdy zpochybněna, je pojetí vědění jako „neklamného vztahu k tomu, co je“. Zároveň však poukazuje na to, že dialog *Theaitétos* (na rozdíl od dramaturgicky na něj navazujícího dialogu *Sofistés*) není schopen přinést odpověď na to, co vlastně znamená „být“, ani na to, co je to klam a pravda.

Co se motivu připodobnění bohu týče, je čtenář odkázán spíše na pouhé poukazy, soustředěné především do krátké desáté kapitoly na závěr práce. Pokud správně odhaduji autorovu intenci, chce nakonec říci, že pro pochopení vědění a jeho klíčového „mravního rozměru“ (jež je v dialogu tematizován například na vztahu vědění a spravedlnosti) by bylo zapotřebí přesněji říci, kdo je to bůh a jakou cestou (kromě maieutické metody) se mu můžeme přiblížit. Bohužel si však tímto odhadem autorovy intence nejsem příliš jist; na to jsou zmínky o připodobnění bohu příliš zběžné a stručné.

Martin Haloun podle mého názoru také velmi dobře vystihuje, že pokus o třetí výměr vědění v dialogu *Theaitétos* (tedy že „vědění je pravdivé mínění spojené s logem“) nakonec ztroskotal na tom, že se během jeho diskuse partnerům dialogu nepodařilo vyjasnit, co je to *logos*. Během dialogu se tak objevuje řada klíčových témat (povaha bytí, pravdivosti, připodobnění bohu a logu), která Sókratés s Theaitétem nedokáže za pomoci maieutické metody řešit, které jsou však znovu (a v jistém smyslu „úspěšněji“) rozebírány v dalších Platónových dialozích, především dialogu *Sofistés*.

Martin Haloun hájí tedy ve své práci obecnou tezi o vztahu maieutické metody k mínění a vědění (a zároveň také o vztahu dialogu *Theaitétos* k dalším Platónovým dílům, především dialogu *Sofistés*). V tomto ohledu je práce Martina Halouna přesvědčivá a plně splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Konkrétní vypracování této teze však vzbuzuje relativně závažné otázky, z nichž některé nejsou bohužel autorem dostatečně reflektovány. Zmíňme alespoň některé:

Je to například, přísně vzato, sama maieutická metoda, která neumožňuje výše zmíněné problémy řešit, nebo je to pouze její konkrétní průběh v tomto dialogu? Jsou tedy limity maieutické metody ilustrované na průběhu dialogu *Theaitétos* její nutnou součástí? A pokud ano, tak proč?

S tím souvisí nejasnost autorova výkladu, co se vztahu mezi míněním a věděním týče. Podle Martina Halouna chápe Platón mínění jako „předstupeň věděni“ (např. str. 11), maieutická metoda však k věděni nevede. Jaká jiná cesta by tedy k věděni mohla vést (pokud vůbec nějaká)? Shoduje se například Martin Haloun s autorem, o nějž se do značné míry opírá, totiž s Davidem Sedleym, v tom, že touto cestou je nakonec metoda dialektického dělení představená elejským hostem v dialogu *Sofistés*? Lze tedy podle našeho autora nakonec k věděni dospět například tím, že maieutiku „obohatíme diairesí“? Co nového však diairetická metoda přináší, že je cosi takového možné? Nebo je věděni v této naší lidské, tj. vtělené podobě nedosažitelné?

Tyto nejasnosti souvisí podle mého názoru s celkovou výstavbou práce. Práce jako celek totiž nemá příliš sevřený tvar. Centrální část práce, tedy kapitola šestá až osmá jsou vcelku jasně provázány. Zřejmé však již není, proč jsou pro hlavní tezi práce důležité první čtyři obecné kapitoly a co přesně přináší krátká devátá kapitola věnovaná matematice (a do jisté míry také kapitola desátá).

Zmíním alespoň některé nejasnosti pojící se první čtyřem kapitolám. Za prvé je zřejmé, že na takto úzce vymezené ploše nebylo možné se s těmito obecnými otázkami dostatečně vypořádat. Pak se ale vnucuje otázka, zda by nebylo lepší, zcela je vypustit a věnovat tako získaný prostor důkladnějšímu prozkoumání některých konkrétních otázek. Dále není jasné, do jaké míry se Martin Haloun opírá o moderní členění na rané, střední a pozdní dialogy. Na jedné straně se totiž k tomuto dělení staví sympaticky rezervovaně, na druhé se však do značné míry shoduje se Sedleyho interpretací, která je však na předpokladu vývoje Platónova díla vystavěná. A co přesně pro výsledek práce přináší tři stručné podkapitoly o politické a etické roli věděni (čím se ostatně tyto dvě role liší?) a o „ontologických implikacích pojmu věděni“? A v čem autor spatřuje přínos kapitoly věnované matematice?

Vzhledem k výše uvedeným kvalitám týkajících se především celkové obecné teze práci jednoznačně doporučuji k obhajobě, vzhledem k zmíněným nedostatům však doporučuji hodnocení „velmi dobře“.

V Praze 10. září 2012

Štěpán Špinka